

ДСНС УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Категорії: короткострокового підвищення кваліфікації
викладачів навчальної дисципліни "Безпека
життєдіяльності"

Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри пожежно-профілактичної роботи
та безпеки життєдіяльності населення
1 вересня 2017 року

КИЇВ 2017

Методичні рекомендації щодо виконання випускної роботи з короткострокового підвищення кваліфікації викладачів навчальної дисципліни "Безпека життєдіяльності" з навчальної програми короткострокового підвищення кваліфікації викладачів навчальної дисципліни "Безпека життєдіяльності" затвердженої начальником ІДУЦЗ від 31 жовтня 2016 року.

Укладачі:

Власенко Є.А. – т.в.о. начальника кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління у сфері цивільного, підполковник служби цивільного захисту.

Сидоренко В.Л. – професор кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління у сфері цивільного, к.т.н., доцент;

Тищенко В.О. – доцент кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління у сфері цивільного, к.держ.упр., доцент;

Методичні вказівки затверджено на засіданні кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення ІДУЦЗ

Протокол від "1" вересня 2017 року № 1

Т.в.о. начальник кафедри ППБДЖН

Власенко Є.А.

"1" вересня 2017 року

Мета виконання випускної роботи. У випускній роботі слухач повинен грамотно, глибоко та всебічно освітити тему роботи, користуючись необхідною літературою та комп'ютерною й офісною технікою.

Порядок оформлення випускної роботи. Випускна робота виконується на комп'ютерному обладнанні за допомогою текстового редактора Microsoft Word of Windows з одного боку аркушів білого поперу формату А4 (210×297 мм) державною мовою. Орієнтація сторінок – книжкова. Рекомендується використання шрифту Times New Roman Cyr 14 з полуторним міжрядковим інтервалом (біля 30 строк на сторінку).

Текст випускної роботи друкують, залишаючи поля таких розмірів: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм. Абзац – 1,25 мм. Шрифт друку повинен бути чітким з однаковою щільністю тексту, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Нумерація сторінок здійснюється у правому верхньому кутку без крапки в кінці. Номер на титульному аркуші не проставляється.

Обсяг випускної роботи – 20–30 аркушів. Робота повинна містити наочний матеріал (рисунки, схеми, графіки, таблиці, діаграми, гістограми тощо) який бажано оформлювати за допомогою вбудованих редакторів рисунків та діаграм Word. Формули набираються у тексті за допомогою вбудованого у Word редактора Microsoft Equation 3.0 або Math Type 4.0. Бібліографічні дані, скорочення слів і словосполучень, підписи під рисунками, заголовки таблиць та ін. оформлюються відповідно до чинних стандартів (ДСТУ 3008-95).

Послідовність оформлення випускної роботи:

- титульний аркуш (додається);
- аркуш змісту;
- вступ та розділи тексту, що розкривають тему випускної роботи;
- висновки;
- додатки (якщо є);
- список використаної літератури.

Також слід зазначити, що випускна робота буде проходити рецензування викладачами Інституту, у результаті чого можуть виникнути зауваження щодо відповідності теми внутрішньому наповненню роботи, повноти розкриття теми роботи, актуальності роботи тощо.

Враховуючи вищезазначене, окрім оформлення на папері, необхідно також випускну роботу мати у електронному вигляді на флеш-пам'яті.

У разі, якщо слухач проводив наукові дослідження з певного напрямку безпеки життєдіяльності, він може написати випускну роботу на тему цих досліджень.

ДСНС УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

(назва теми)

слухача курсів підвищення кваліфікації викладачів нормативної дисципліни
"Безпека життєдіяльності"

(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ім'я, по батькові)

Перевірив: _____
(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)
_____
_____

КИЇВ 2017

ТЕМИ ДЛЯ ВИПУСКНИХ РОБІТ

1. Аварія на ЧАЕС: причини та наслідки.
2. Аптечка першої долікарської допомоги.
3. Безпека людини – невід'ємна складова характеристики стратегічного напрямку розвитку людства.
4. Безпека – невід'ємна складова сталого людського розвитку.
5. Безпека життєдіяльності і споріднені науки та навчальні дисципліни.
6. Біологічні фактори небезпек.
7. Небезпека використання хімічної та біологічної зброї.
8. Використовуючи класифікаційні картки надзвичайної ситуації, визначте, чи відноситься конкретне стихійне лихо, аварійна або інша подія до надзвичайної ситуації, а якщо так, то її вид та рівень.
9. Вода як найважливіший фактор середовища життєдіяльності людини.
10. Вплив вібрації на життєдіяльність людини.
11. Вплив техносфери на навколишнє середовище.
12. Врахування біоритмів в управлінні життєдіяльністю людини.
13. Ґрунт – важливий компонент біосфери і основа життя.
14. Демографічні проблеми України.
15. Державна політика у сфері цивільного захисту – основа безпеки життєдіяльності населення у надзвичайних ситуаціях.
16. Яка специфічно людська форма активності, необхідна умова існування людського суспільства.
17. Дослідження впливу людського чинника на виникнення небезпек у техногенній сфері.
18. Дослідження небезпек у сучасному урбанізованому середовищі.
19. Дослідження негативних факторів техносфери та їх вплив на населення та довкілля.
20. Дослідження природно-соціальних небезпек та їх вплив на стан суспільства.
21. Екологічні наслідки військових дій.
22. Екологічні наслідки надзвичайних ситуацій природного характеру та розробка заходів щодо захисту довкілля.
23. Екологічні проблеми в Україні.
24. Економічні, екологічні та соціальні наслідки надзвичайних ситуацій природного характеру.
25. Емерджентність у системах «людина – життєве середовище».
26. Європейська програма навчання у сфері наук з ризиків.
27. Життя як вища форма існування матерії.
28. Завдання законодавства про охорону здоров'я. Права громадян у сфері охорони здоров'я. Основні принципи охорони здоров'я.
29. Завдання законодавства про охорону навколишнього природного середовища, принцип та об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища.
30. Загальні закономірності прояву природних стихійних лих.

31. Проблеми дорожнього руху.
32. Проблеми захисту людини від впливу іонізуючих випромінювань.
33. Проблеми охорони атмосферного повітря.
34. Проблеми охорони водних ресурсів.
35. Проблеми охорони земельних ресурсів.
36. Проблеми охорони праці.
37. Проблеми тваринного світу.
38. Залежність здоров'я людини від кліматичних умов навколишнього середовища.
39. Злочинність – соціальна проблема сучасності.
40. Значення ергономіки в системі безпеки життєдіяльності людини.
41. Значення психологічного клімату в колективі.
42. Значення якості харчових продуктів у життєдіяльності людини.
43. Ідеї В.І. Вернадського про ноосферу.
44. Ієрархія систем «людина – життєве середовище» від рівня системи з однією особою до загальнолюдської системи.
45. Іонізуюче випромінювання і забезпечення радіаційної безпеки.
46. Класифікація небезпек – перший крок до забезпечення безпеки.
47. Людина в міському середовищі.
48. Людина і її здоров'я.
49. Людина і техносфера.
50. Людина як компонент системи «людина – життєве середовище» і як елемент життєвого середовища.
51. Медичні аспекти можливих наслідків надзвичайних ситуацій природного характеру.
52. Медичні аспекти можливих наслідків промислових аварій та катастроф.
53. Медичні аспекти можливих наслідків техногенних аварій та надзвичайних ситуацій.
54. Методи, що використовуються для виконання якісного аналізу небезпек.
55. Міста майбутнього.
56. На прикладі реальних подій та ситуацій виконати попередній аналіз небезпек та побудувати дерево помилок.
57. На прикладі реальних подій та ситуацій показати, як застосовуються на практиці основні принципи управління ризиком.
58. На прикладі реальних подій та ситуацій, взятих з життя або наведених в засобах масової інформації, визначити серйозність та ймовірність небезпеки.
59. Навколишнє середовище і здоров'я людини.
60. Надзвичайні ситуації минулого тижня.
61. Найбільші у світі катастрофи, стихійні лиха, епідемії.
62. Найвідоміші техногенні катастрофи на території України.
63. Найнебезпечніші аварії на підприємствах атомної енергетики.
64. Наркоманія – шлях у безодню.
65. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі

66. Небезпеки очевидні і приховані.
67. Негативні фактори виробничого середовища.
68. Негативні фактори техносфери.
69. ООН та концепція сталого людського розвитку.
70. Організація життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
71. Організація заходів щодо забезпечення життєдіяльності населення в умовах надзвичайних ситуацій.
72. Організація заходів щодо ліквідації та мінімізації наслідків аварій та надзвичайних ситуацій з радіаційно небезпечними факторами.
73. Організація інженерної розвідки при проведенні аварійно-рятувальних робіт.
74. Організація ліквідації надзвичайних ситуацій.
75. Організація першої долікарської допомоги на підприємствах, в установах та організаціях.
76. Основи цивільного захисту як складова безпечних умов життя і діяльності людини у сучасних умовах.
77. Основні принципи управління ризиком.
78. Основні психологічні особливості людини з точки зору безпеки життєдіяльності.
79. Основні форми трудової діяльності людини.
80. Оцінка впливу негативних факторів техносфери.
81. Оцінка стійкості об'єкта господарювання проти впливу уражаючих факторів.
82. Позитивне та негативне у використанні хімічних речовин.
83. Політико-правове виховання молоді як засіб запобігання політичним конфліктам.
84. Політичні конфлікти в Україні: причини виникнення та способи розв'язання.
85. Порівняльна оцінка впливу на людину природних та техногенних випромінювань.
86. Потреба праці як одна з найважливіших потреб людського існування.
87. Правовий режим надзвичайного стану.
88. Приклади найбільших техногенних катастроф у світі (Бхопал, Севезо, Чорнобиль та ін.) як приклади порушення вимог безпеки систем.
89. Природа людини, її походження і сутність.
90. Природна (біологічна) та соціальна сутність людини.
91. Природне середовище та його роль у життєдіяльності людини.
92. Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій.
93. Проблеми «третього стану» в самопочутті людини.
94. Проблеми шуму і тиші.
95. Психологічні властивості людини.
96. Психофізіологічні фактори безпеки життєдіяльності людини.
97. Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні безпеки.
98. Розробка заходів захисту в лісовому господарстві в умовах радіоактивного забруднення території.

99. Розробка заходів щодо захисту населення та довкілля від надзвичайних ситуацій техногенного характеру.
100. Розробка заходів щодо захисту населення та довкілля від небезпечних факторів пожеж.
101. Розробка заходів щодо захисту населення та навколишнього середовища від радіаційно небезпечних факторів аварій та надзвичайних ситуацій.
102. Розробка заходів щодо захисту населення та навколишнього середовища від хімічно небезпечних факторів аварій та надзвичайних ситуацій.
103. Розробка заходів щодо ліквідації та мінімізації наслідків аварій та надзвичайних ситуацій техногенного та соціально-політичного характеру.
104. Розробка механізмів регулювання рівня безпеки.
105. Своєрідний характер впливу електричного струму на організм людини.
106. Синергетична парадигма безпекознавства.
107. Система «людина – життєве середовище» та її компоненти.
108. Системи сприйняття людиною стану навколишнього середовища.
109. Системно-структурний підхід і безпека життєдіяльності.
110. СНІД – чума XXI століття.
111. Соціальні небезпеки: алкоголізм, куріння.
112. Соціальні хвороби.
113. Соціально-політичні проблеми тероризму.
114. Соціум як система суспільного співжиття людей.
115. Стан здоров'я населення в Україні.
116. Стихійні лиха, які завдають шкоди сільському господарству.
117. Стихійні лиха, які найчастіше трапляються в Україні.
118. Таємниця довголіття.
119. Управління та державний нагляд за безпекою життєдіяльності.
120. Урбанізація в Україні.
121. Фактори ризику життя в урбанізованому середовищі.
122. Фактори, які становлять загрозу для генофонду української нації.
123. Фізіологічна дія мікроклімату на людину.
124. Характеристика електромагнітних випромінювань та їх вплив на організм людини.
125. Характеристика найбільш руйнівних стихійних лих в історії людства.
126. Характеристика сильнодіючих отруйних речовин та їх вплив на організм людини.
127. Характеристика шкідливих хімічних речовин та їх вплив на навколишнє середовище і людину.
128. Шляхи підвищення працездатності людини.
129. Як діяли органи державної влади під час аварії на Чорнобильській АЕС і як вони повинні були б діяти зараз в разі аналогічної ситуації відповідно до вимог ЄДСЗР?

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Закон України №2145-19 від 05.09.2017"Про освіту".
3. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року №1556 -VII.
4. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
5. Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII "Основи законодавства України про охорону здоров'я".
6. Закон України "Про охорону праці" від 05.04.1995№2694-XII.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Постанова Верховної Ради УРСР від 07.12.84 р. № 80731-10.
8. Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення".
9. Закон України від 13.07.2000 р. № 1908-III "Про зону надзвичайної екологічної ситуації".
10. Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV "Про боротьбу з тероризмом".
11. Закон України від 08.02.1995 р. № 39/95-ВР "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку".
12. Закон України від 14.01.1998 р. № 15/98-ВР "Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань".
13. Закон України від 09.12.2015 «Про страхування» №1961-15.
14. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). Наказ МОЗ України 01.12.1997 р. № 62.
15. Основні санітарні правила України (ОСПУ-2005). Наказ МОЗ України 01.12.2005 р. № 54.
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2003 р. № 862 "Про затвердження Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру".
17. Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010. Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457.

Основна література

18. Безпека життєдіяльності [текст] / [О.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін.] – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 448 с.
19. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник / В.В. Бегун, І.М. Науменко. – К.: 2004. – 328 с.
20. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
21. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України І–IV рівнів акредитації / За ред. Є.П. Желібо, В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В. – К.:

"Каравела"; Львів: "Новий Світ", 2002. – 328 с.

22. Касьянов М.А., Ревенко Ю.П., Медяник В.О., Арнаут І.М., Друзь О.М., Тищенко Ю.А. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 284 с.

23. Кузнецов В.О., Мухін В.В., Буров О.Ю. та ін. Концепція освіти з напрямку "Безпека життя і діяльності людини" / Інформаційний вісник. Вища освіта. – К.: Вид-во наук.-метод. центру вищої освіти МОНУ, 2001. – № 6. – С. 6–17.

24. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 208 с.

25. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навч. посібник. – Миколаїв: НУК, 2005. – ч. 1. Соціальна, техногенна і природна безпека. – 136 с.

26. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 158 с.

27. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. – Львів: Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2009. – 264 с.

28. Осипенко С.І., Іванов А.В. Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту. Навчальний посібник. – К., 2008. – 286 с.

29. Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б., Мазоренко Д.І., Тищенко Л.М., Троянов М.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації. – Київ: Кондор, 2003. – 424 с.

30. Черняков О.Г., Кочін І.В., Сидоренко П.І., Букін В.Є, Костенецький М.І. Медицина катастроф. Навч. посібник. – К.: Здоров'я, 2001. – 348 с.

31. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. – Львів: Видавництво "Бескид Біт", 2005. – 304 с.

32. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 301 с.

33. Єременко С.А., Бикова О.В., Волощенко В.В., Д'яконов В.І., Бугас М.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – К.: "Українська технологічна група", 2008. – 317 с.

Додаткова література

34. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков І.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие. – К.: НТУУ КПИ, 2009. – 363 с.

35. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. проф. Э.А. Арустамова. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Изд. дом "Дашков и К", 2000. – 678 с.

36. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / О.С. Баб'як, О.М. Сітенко, І.В. Ківва та ін. – Х.: Ранок, 2000. – 304 с.

37. Заплатинський В.М. Полімовний тлумачний словник з безпеки. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 120 с. ISBN 978-911-01-

0002-1.

38. Заплатинський В., Матис Й. Безопасность в эру глобализации. Монография. – ЦУЛ, 2010. – 142 с.

39. Іванова І.В., Заплатинський В.М., Гвоздїй С.П. "Безпека життєдіяльності". Навчально-контролюючі тести. – Київ: "Саміт-книга", 2005. – 148 с.

40. Импульсная техника пожаротушения и многоплановой защиты. Изд. 3-е, с изм. и доп. / Сост. В.Д. Захматов, А.С. Кожемякин. – Черкассы: ЧГТУ, 2002. – 31 с.

41. Кулалаєва Н.В., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д., Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання. Навчальний посібник. Київ, 2011. – 189 с.

42. Кулешов Н.І., Уваров Ю.В., Олейник Є.Л., Пустомельник В.П., Єгурнов Ф.І. Пожежна безпека будівель та споруд. – Харків, 2004. – 271 с.

43. Літвак С.М., Михайлюк В.О. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. – Миколаїв: ТОВ "Компанія ВІД", 2001. – 230 с.

44. Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України. – К., 1998. – 544 с.

45. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; за ред. Г.О. Бачинського. – К.: Вища школа, 1995. – 238 с.

46. Павленко А.Р. Компьютер и здоровье. Решение проблемы. 3-е изд., перераб. и доп. – К.: "Основа", 1998. – 152 с.

47. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. – Суми: Університет. книга, 1999. – 301 с.

48. Правила пожежної безпеки в Україні. Затверджені наказом МНС України від 19.10.2004 р. № 126.

49. Смоляр В.І. Фізіологія та гігієна харчування. Підручник для студентів. – К.: "Здоров'я", 2000. – 335 с.

50. Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 138 с.

51. Ярошевська В.М., Ярошевський М.М., Москальов І.В. Безпека життєдіяльності. – К.: НМЦ, 1997. – 292 с.

52. Бегун В.В., Горбунов О.В., Каденко И.Н. и др. Вероятностный анализ безопасности атомных станций. – Київ, 2000 г.

53. Маршалл В. Основные опасности химических производств. Под редакцией Чайванова Б.Б., Черноплексова А.Н. – М.: Мир, 1989.

54. Звіт про науково-дослідну роботу за темою: «Формування та підготовка до видання Матеріалів 14-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції рятувальників». – К.: ІДУЦЗ, 2012.

55. Звіт про науково-дослідну роботу за темою: «Розроблення навчального посібника "Реагування на надзвичайні ситуації"». – К.: ІДУЦЗ, 2012.

56. Звіт про науково-дослідну роботу за темою: «Формування та підготовка до видання Матеріалів 15-ї Всеукраїнської науково-практичної

конференції рятувальників». – К.: ІДУЦЗ, 2013.

Internet-джерела

57. Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.

58. [Верховна Рада України](http://www.rada.kiev.ua/) <http://www.rada.kiev.ua/>.

59. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

60. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
<http://www.mon.gov.ua/>; <http://www.osvita.com/>.

61. [Міністерство екології та природних ресурсів України](http://www.menr.gov.ua/)
<http://www.menr.gov.ua/>.

62. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.mns.gov.ua/>.

63. [Рада національної безпеки і оборони України](http://www.rainbow.gov.ua/)
<http://www.rainbow.gov.ua/>.

64. [Постійне представництво України при ООН](http://www.uamission.org/) <http://www.uamission.org/>.

65. [Північноатлантичний альянс \(НАТО\)](http://www.nato.int/) <http://www.nato.int/>.

66. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації
<http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).

67. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.

68. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру
<http://chronicl.chat.ru/>.

69. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства
<http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).

70. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України
<http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm/>.

71. <http://www.dnopr.kiev.ua/> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).

72. <http://www.social.org.ua/> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

73. <http://www.iacis.ru/> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).

74. <http://base.safework.ru/iloenc/> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.

75. <http://base.safework.ru/safework/> - Библиотека безопасного труда МОТ.

76. <http://www.nau.ua/> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

77. <http://www.budinfo.com.ua/> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН, ГОСТ, ДСТУ».